

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Факультет соціології

Кафедра теорії та історії соціології

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Дослідницькі парадигми в соціології

для студентів

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність 054 «Соціологія»
освітній рівень магістр
освітня програма Соціологія
вид дисципліни обов'язкова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2021/2022
Семестр	1
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	іспит

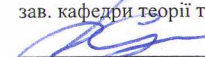
Викладачі: Марина СОБОЛЕВСЬКА

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р.
(місяць, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р.
(місяць, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2021

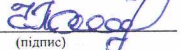
Розробник(и): Марина СОБОЛЕВСЬКА - д.соц.н., доцент, доцент кафедри теорії та історії соціології

ЗАТВЕРДЖЕНО
зав. кафедри теорії та історії соціології

Володимир СУДАКОВ

Протокол № 14 від «31» серпня 2021 р.

Схвалено науково-методичною комісією факультету соціології

Протокол від «31» серпня 2021 року № 1

Голова науково-методичної комісії
(підпис) Тетяна ЧЕРВИНСЬКА

1. **Мета дисципліни** - ознайомити студентів із головними дослідницькими парадигмами, що закріпилися в ході еволюції соціального пізнання; розвинути здатність до методологічної рефлексії.

2. **Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:**

1. Знати основні етапи розвитку соціології, ключові напрямки сучасної соціологічної теорії.
2. Вміти працювати з науковою літературою та періоджерелами
3. Володіти понятійним апаратом сучасної соціологічної теорії

3. **Анотація навчальної дисципліни:** Навчальна дисципліна "Дослідницькі парадигми в соціології" є однією із основних у підготовці магістрів-соціологів. Предметом дисципліни виступає методологічна та концептуальна специфіка дослідницьких парадигм в соціології. В ході вивчення дисципліни студенти зможуть розкрити понятійний апарат і методологічну специфіку дослідницьких парадигм; визначити пізнавальний потенціал дослідницьких парадигм в у мовах сучасної дослідницької практики.

4. **Завдання (навчальні цілі):** ознайомити студентів з основним підходами до класифікації дослідницьких парадигм в соціальних науках.

Це спрямовано на формування компетентностей:

- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ск1)
- Здатність аналізувати соціальні явища і процеси (ск1)
- Здатність проектувати і виконувати соціологічні дослідження, розробляти й обґрунтовувати їхню методологію (ск3)
- Здатність використовувати соціологічні теорії в науковій та професійній діяльності (ск14)

5. **Результати навчання за дисципліною:**

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	основні методологічні принципи отримання знання в позитивістській, інтерпретативній, критичній парадигмах	Лекція, практичне заняття, самостійна робота	Аналіз та реферування періоджерел	10
1.2	понятійний апарат і предметну специфіку означених парадигм	Лекція, практичне заняття, самостійна робота	контрольна робота	10
2.1	визначити пізнавальний потенціал парадигм в дослідницькій практиці	Лекція, практичне заняття, самостійна робота	контрольна робота	10
2.2	оцінювати евристичні можливості дослідницьких парадигм в пізнанні сучасних соціальних явищ і процесів	Лекція, практичне заняття, самостійна робота	контрольна робота; практичні завдання (кейси)	20
3	Презентувати дослідницький проект	самостійна робота, презентація	Презентація	30
4	Здійснювати самостійно аналітичну, дослідницьку та пошукову діяльність	самостійна робота	практичні завдання (кейси)	20

6. **Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання**

Програмні результати навчання (назва)	Результати навчання дисципліни (код)					
	1.1	1.2	2.1	2.2	3	4
Аналізувати соціальні явища та процеси, використовуючи емпіричні дані та сучасні концепції і теорії соціології (прн1)	+	+	+	+		
Вирішувати етичні дилеми відповідно до норм професійної етики соціолога та загальнолюдських цінностей (прн7)					+	+
Вміти використовувати соціологічні теорії в науковій та професійній діяльності (прн15)			+	+	+	+

7. **Схема формування оцінки.**

7.1 **Форми оцінювання студентів:**

- семестрове оцінювання:

1. активна робота на практичних заняттях: РН1.1, РН1.2, РН2.1, РН2.2 – **22 бали/11 балів**
2. виконання контрольних робіт: РН1.1, РН1.2, РН2.1, РН2.2, РН4 – **20 балів/14 балів** (2 роботи по 10 максимальних або 7 мінімальних бали за кожною)
3. виконання та презентація результатів дослідницького завдання: РН3, РН4 – **18 балів/11 балів**

- підсумкове оцінювання: *письмовий іспит РН1.1, РН1.2, РН2.2 (білет містить два питання) – 40 балів (20 максимальних балів або 12 мінімальних балів за кожне питання білету). Мінімальний бал успішного складання (отримання загальної позитивної оцінки) іспиту – 24 бали.*

- **умови допуску до підсумкового іспиту:** Для студентів, які набрали сумарно меншу кількість балів за *критично-розрахунковий мінімум – 36 балів* для одержання допуску до іспиту обов'язковим є повторне складання контрольних робіт.

7.2 **Організація оцінювання:**

1. Робота на практичних заняттях з тем 1-6 РН1.1, РН1.2, РН2.1, РН2.2 – протягом семестру
2. Кр 1 з теми 1-3, РН 1.2, РН 1.2 – після теми 3
3. Кр 2 з теми 4-6, РН 2.1, РН 2.2 – після теми 6
4. Презентація з дисципліни, РН 1.1, РН 1.2, РН 2.1, РН 2.2, РН 3, РН 4 – на останньому практичному занятті

7.3 **Шкала відповідності оцінок**

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій та практичних занять

№ п/п	Номер і назва теми	Кількість годин		
		лекції	практичні	Самостійна робота
1. Методологічні засади парадигмального підходу				
1	«Дослідницька парадигма»: походження і зміст поняття.	2	2	12
2	Можливості та перспективи застосування парадигмального підходу до систематизації соціологічного знання.	4	4	14
3	Критерії систематизації парадигм в соціології: специфіка історичного та методологічного підходів	4	2	14
	<i>Контрольна робота 1</i>		2	
2. Парадигмальний підхід в сучасній соціологічній теорії				
4	Поліпарадигмальний характер сучасного соціологічного теоретизування	4	2	12
5	Альтернативи парадигмальному підходу для опису розвитку та систематизації наукового знання: теорія «дослідницьких програм» І.Лакатоса та «дискурсивної формації» М.Фуко.	4	4	14
6	Актуальність парадигмального підходу для сучасного соціологічного теоретизування	2	2	14
	<i>Контрольна робота 2</i>		2	
	ВСЬОГО	20	20	80

Загальний обсяг 120 год., в тому числі:

Лекцій – 20 год.

Практичні заняття - 20 год.

Самостійна робота - 80 год.

9. Рекомендовані джерела:

Основна:

1. Ritzer G., Smart B. Handbook of Social Theory. Thousand Oaks, CA: Sage, 2001. – P. 1-11, 386-394.
2. Девятко И.Ф. Модели объяснения и логика социологического исследования. - М.: , 1996 - С. 35-58, 74-93.
3. Иванов Д.В. Парадигмы в социологии: учеб. пособие. – Омск: Изд-во ОмГУ, 2005. – С. 4-6, 38-66.
4. Ионин Л.Г. Философия и методология эмпирической социологии: Учеб. пособие. - М.: Изд. дом ГУ ВШЭ, 2004. – С. 54-93, 127-141.
5. Кун Т. Структура научных революций. - К.: Port-Royal, 2001. - с. 6-14, 186-224.
6. Лакатос И. Методология научных исследовательских программ // Вопросы философии. – 1995. – № 4. – С. 134–154.
7. Ритцер Дж. Современные социологические теории. 5-е изд.. - СПб.: Питер, 2002 - С.569-578.
8. Тернер Дж. Структура социологической теории. Пер.с англ.. - М.: Прогресс, 1985 - С. 27-41, 385-416.

Додаткова:

1. Mastermann M. The nature of paradigm // Criticism and Growth of Knowledge / Ed. by I. Lakatos. Cambridge, 1970. - P. 59-90.

2. Wagner D. Theoretical Research Programs. In: Blackwell Encyclopedia of Sociology. Ed. by G. Ritzer. Cambridge, MA: Blackwell: 2006. – P. 4976–4979.
3. Губин О.И. Собираательно-имиджевая модель социологической парадигмы: критический анализ многопарадигматичной социологии Джоржа Ритцера // Вестн. Моск. Ун-та. Сер. 18. Социология и политология. 2011. № 3. – С. 37-54.
4. Дудина В. И. Стратегии метатеоретизирования в социологии // Социологические исследования. - 2017. - № 12. - С. 10-19.
5. Кун Т. Логика открытия или психология исследования? // Философия науки. Выпуск 3. Проблемы анализа знания. - М., 1997. - С. 20-48.
6. Малинкин А. Полипарадигмальный подход в социологии: мнимый выход из мнимой дилеммы // Логос. – 2005. – № 2. – С. 101–116.
7. Романовский Н. Мультипарадигмальная социология – auf Wiedersehen? // Социологические исследования. – 2005. – № 12. – С. 23–32.
8. Соболевська М.О. Соціологічна теорія як дискурсивна формація: обґрунтування можливостей та перспектив дискурсивного підходу до аналізу сучасної соціологічної теорії // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: Збірка наукових праць. – Вип. 19. - Харків: Видавничий центр Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна, 2013. – С.51-57.
9. Тошенко Ж. Парадигмы, структура и уровни социологического анализа // Социологические исследования. – 2007. – № 9. – С. 5–16.
10. Ядов В.А. Возможности совмещения теоретических парадигм в социологии // Социологический журнал. – 2003. - № 3 - с.5-19.